

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 158/05-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. júna 2005 predbežne prerokoval sťažnosť A. N., maloletého A. N., zastúpeného jeho matkou A. N., a N. N., všetci bytom T., zastúpených Mgr. E. S., N. Z., ktorou namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94, a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť A. N., maloletého A. N., zastúpeného jeho matkou A. N., a N. N. v časti, v ktorej namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 v období do 2. apríla 2004, o d m i e t a ako neprípustnú.

2. Sťažnosť A. N., maloletého A. N., zastúpeného jeho matkou A. N., a N. N. v časti, v ktorej namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 v období po 2. apríli 2004, o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. februára 2005 doručená sťažnosť A. N. (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), maloletého A. N., zastúpeného jeho matkou A. N. (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“), a N. N. (ďalej len „sťažovateľka v 3. rade“, spolu ďalej aj „sťažovatelia“), všetci bytom T., zastúpených Mgr. E. S., N. Z., ktorou namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že 8. februára 1994 podali okresnému súdu návrh na začatie konania vo veci náhrady škody s príslušenstvom a platenia renty zdravotníckymi zariadeniami, ktoré mali byť zodpovedné za smrť Ing. A. N., manžela sťažovateľky v 1. rade, otca sťažovateľov v 2. a v 3. rade. Konanie na okresnom súde je vedené pod sp. zn. 16 C 127/94.

Po viacerých zmenách žalobného návrhu zo strany sťažovateľov okresný súd medzitýmnym rozsudkom sp. zn. 16 C 127/94 z 18. januára 1999 rozhodol, že základ uplatňovaného nároku voči Nemocnici s poliklinikou Č. ako odporcovi v 2. rade (ďalej len „odporca v 2. rade“) je opodstatnený.

Prerokujúc odvolanie odporcu v 2. rade Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 23 Co 1640/99 z 31. augusta 1999 zrušil vyššie uvedený medzitýmny rozsudok prvostupňového súdu, pretože dospel k záveru, že v konaní

predchádzajúcom vynesení rozsudku nebola jednoznačne preukázaná zodpovednosť odporcu v 2. rade. Zároveň okresnému súdu uložil viaceré povinnosti za účelom odstránenia pochybností pri zisťovaní skutkového stavu veci.

Na skutočnosť, že v predmetnom konaní okresný súd konal so zbytočnými priet'ahmi, upozorňovali s'ťažovatelia opakovane viackrát, čo nakoniec potvrdil nielen predseda okresného súdu, ale aj ústavný súd. Ten nálezom sp. zn. I. ÚS 159/03 z 3. marca 2004 rozhodol, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 porušil základné právo s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu v tomto konaní konať bez zbytočných priet'ahov, ako aj priznal s'ťažovateľom primerané finančné zadost'účinenie a náhradu trov konania.

S'ťažovatelia ďalej uviedli, že v období od právoplatnosti nálezu ústavného súdu (2. apríla 2004) okresný súd vytýčil dve pojednávania (7. mája 2004 a 11. júna 2004). Pojednávanie nariadené na 17. september 2004 s'ťažovatelia požiadali odročiť z dôvodu, že okresný súd im napriek urgencii nedoručil vyžiadajúcu zápisnicu z pojednávania z 11. júna 2004, preto nemohli s dostatočným predstihom navrhnúť vykonanie dôkazov v nadväznosti na výsledky doterajšieho dokazovania. Súčasne poukázali na to, že súd im zápisnicu doručil až 27. septembra 2004.

Dňa 11. októbra 2004 s'ťažovatelia predložili okresnému súdu návrh na dokazovanie s označením svedka a adresy jeho aktuálneho pracoviska, s odôvodnením navrhovaného dôkazu. Zároveň upozornili súd, že sa procesne nevysporiadal s ich návrhom z 11. júna 2004 (doplnenie návrhu) ani s procesným statusom s'ťažovateľky v 3. rade, ktorej aktívnu legitimitáciu v spore okresný súd spochybnil. Tento právny stav podľa s'ťažovateľov nekonaním okresného súdu trvá dosiaľ.

Z uvedeného dôvodu bolo podľa s'ťažovateľov postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Napriek tomu, že s'ťažovatelia sa úspešne domáhali nápravy podaním s'ťažnosti na ústavnom súde

a ústavný súd vyslovil porušenie ich označeného základného práva, prieskumy v takmer 11 rokov trvajúcim konaní podľa nich pretrvávajú a sťažovatelia nemajú iný prostriedok, akým sa môžu domôcť svojich základných práv.

Sťažovatelia v tejto súvislosti žiadajú, aby ústavný súd deklaroval opakované porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieskumov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94, opakovane prikázal okresnému súdu konať vo veci sp. zn. 16 C 127/94 bez zbytočných prieskumov, zabezpečiť dôkazy potrebné pre rozhodnutie a vec čo najrýchlejšie prejednať a meritórne rozhodnúť, priznal každému zo sťažovateľov primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk a náhradu trov konania v zatiaľ nevyčíslenej výške.

Primeranosť požadovanej finančnej náhrady sťažovatelia odôvodňujú stupňujúcou beznádejou, keďže sa nemôžu domôcť rozhodnutia vo veci samej ani po viac ako desiatich rokoch, ako aj obavami, že narastajúcim časovým odstupom sa sťažáci dokazovanie výsluchom svedkom v súvislosti s ich rozpamätávaním sa na udalosti pred jedenástich rokov.

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieskumov...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98).

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí podľa § 25 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Skúmal pritom, či má na jej prerokovanie právomoc, či má náležitosti predpísané v § 20 a § 50 zákona o ústavnom súde, či nie je neprípustná, podaná niekým zjavne neoprávneným alebo oneskorene, ako aj to, či nie je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označili sťažovatelia, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (III. ÚS 199/02, I. ÚS 140/03).

Predmetom sťažnosti je sťažovateľmi opätovne namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého sa mal dopustiť okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 o návrhu sťažovateľov na náhradu škody s príslušenstvom a platenie renty smerujúcom voči zdravotníckym zariadeniam.

K namietanému porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru
v období do 2. apríla 2004

V okolnostiach prípadu ústavný súd zo sťažnosti sťažovateľov a k nej pripojeného spisového materiálu zistil, že v tejto veci už sťažovatelia namietali na ústavnom súde porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 16 C 127/94. Ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 159/03 z 3. marca 2004 rozhodol, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 porušil základné právo sťažovateľov, aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okresnému súdu prikázal v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 konať bez zbytočných prietáhov a sťažovateľom priznal primerané finančné zadosťučinenie každému zvlášť v sume 60 000 Sk, ako aj náhradu trov konania. Predmetný nález ústavného súdu nadobudol právoplatnosť 2. apríla 2004.

V zmysle ustanovenia § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde návrh nie je prípustný, ak sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené.

S poukázaním na citované ustanovenie zákona o ústavnom súde ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľov v časti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v období do 2. apríla 2004 ako neprípustnú z dôvodu predchádzajúceho rozhodnutia ústavného súdu v tejto veci.

K namietanému porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru
v období po 2. apríli 2004

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že od právoplatnosti nálezú ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 159/03 okresný súd napriek dvom uskutočneným pojednávaniam (7. mája

2004, 11. júna 2004) a vytýčení pojednávania na deň 17. septembra 2004 opätovne koná v ich veci s priet'ahmi. V tejto súvislosti poukazujú na oneskorené doručenie zápisnice z pojednávania z 11. júna 2004 (27. septembra 2004), ktorú si vyžiadali za účelom oznámenia ďalších návrhov na dokazovanie, a toto oneskorenie bolo dôvodom, prečo požiadali o odročenie pojednávania nariadeného na 17. september 2004. Okresný súd sa doteraz nevysporiadal ani s ich návrhom na zmenu petitu z 10. júna 2004, ani s procesným statusom sťažovateľky v 3. rade, ktorej aktívnu legitimáciu v spore spochybnil konajúci súd vo vyjadrení pre ústavný súd (v konaní sp. zn. I. ÚS 159/03). Vyššie uvedeným postupom, resp. nečinnosťou tak uvedený súd porušil označené práva sťažovateľov podľa ústavy a dohovoru.

Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti konštantne vychádza z názoru, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (napr. I. ÚS 167/03). Posúdenie otázky, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 61/03).

V okolnostiach prípadu ústavný súd v prvom rade konštatuje, že v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94 v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezú ústavného súdu (2. apríla 2004) vzhľadom na predmet konania (náhrada škody v súvislosti so zodpovednosťou zdravotníckeho zariadenia za smrť pacienta, ktorý bol manželom sťažovateľky v 1. rade a otcom sťažovateľov v 2. a 3. rade) treba postup okresného súdu hodnotiť prísnejšie.

Napriek tomu počet v zásade účelných úkonov okresného súdu a doba od vydania nálezů ústavného súdu vylučujú, že došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, i keď postup tohto súdu nebol optimálny.

Ústavný súd konštatuje, že ak na jednej strane sťažovatelia ako účastníci konania sú oprávnení využiť na svoju obranu všetky procesné prostriedky dané im príslušným procesným kódexom, na druhej strane musia počítať s tým, že ich využitie môže mať za nevyhnutný dôsledok spomalenie postupu všeobecného súdu pri prerokovaní veci samej, a tým aj predĺženie súdneho konania. Predovšetkým sťažovatelia v tomto posudzovanom období predložili súdu návrh na doplnenie žaloby a zmenu petitu (11. júna 2004), podaním z 11. októbra 2004 navrhli súdu na dokazovanie nové skutočnosti a svedkov, listom z 13. septembra 2004 požiadali súd o odročenie pojednávania vytýčeného na 17. september 2004 z dôvodu nedoručenia zápisnice z pojednávania z 11. júna 2004.

K ostatne uvedenej skutočnosti ústavný súd poznamenáva, že zápisnica o pojednávaní je v zmysle § 134 Občianskeho súdneho poriadku verejnou listinou vydanou súdom, ktorá potvrdzuje pravdivosť toho, čo je v nej uvedené, až do doby, kým nie je preukázaný opak. V okolnostiach prípadu zo sťažnosti sťažovateľov vyplýva, že títo boli prítomní na pojednávaní konanom 11. júna 2004, a teda mali možnosť osobne si vypočuť prednesy všetkých účastníkov konania a svedkov. Zápisnica o pojednávaní sa diktuje nahlas, aby prítomní diktované znenie počuli, pokiaľ zákon nepripúšťa iný postup. Aj keď zákon dáva účastníkom konania právo vyjadriť sa k obsahu zápisnice, žiadať jej opravu alebo doplnenie, vedomosť sťažovateľov o jej obsahu je zrejmá z ich prítomnosti na pojednávaní. Napriek tomu za účelom ďalších návrhov na dokazovanie, ktoré sťažovatelia chceli vyvodit' iba z písomne vyhotovenej a doručenej zápisnice z pojednávania, sťažovatelia požiadali o odročenie už vytýčeného pojednávania, čím zákonite došlo k ďalšiemu predĺženiu súdneho konania v merite veci.

Medzičasom ústavný súd zistil zo spisu vedeného v predmetnej veci na okresnom súde (o čom je vyhotovený úradný záznam ústavného súdu z 20. mája 2005), že okresný súd uznesením sp. zn. 16 C 127/94 z 20. mája 2005 nepripustil zmenu návrhu, ktorého sa

sťažovatelia domáhali písomným podaním z 10. júna 2004, s odôvodnením, že výsledky doterajšieho konania by nemohli byť spoľahlivým podkladom pre konanie o zmenenom návrhu (zmenou návrhu sťažovatelia žiadali náhradu nemajetkovej ujmy) a pripustenie navrhovanej zmeny návrhu v tomto štádiu konania by bolo v rozpore so zásadou hospodárnosti konania. Týmto úkonom sa okresný súd vysporiadal s námietkou sťažovateľov uvedenou v opätovnej sťažnosti podanej ústavnému súdu.

Ústavný súd v predmetnej veci konštatuje, že hoci celková doba konania vo veci sťažovateľov je vzhľadom na citlivú povahu sporu veľmi dlhá (od začiatku konania viac než desať rokov), v okolnostiach prípadu ústavným súdom posudzovaná doba konania okresného súdu po náleze ústavného súdu až dosiaľ (v trvaní 12 mesiacov) nedosahuje takú intenzitu prieťahov v jej priebehu, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Preto je sťažnosť sťažovateľov zjavne neopodstatnená. Zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti nemožno odstrániť. Preto sa ústavný súd nezaoberal ani s ich ďalšími návrhmi uvedenými v sťažnosti.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júna 2005